

Ouderen aan de beleidstafel: De afvinkparticipatie voorbij

Het advies "Ouderen aan de beleidstafel, de afvinkparticipatie voorbij", is een ongevraagd advies, dat is uitgebracht op initiatief van de Raad van Ouderen. Vragen die centraal stonden in de uitwerking van dit advies:

- Leidt (meer) beleidsparticipatie tot beter en gedragen ouderenbeleid?
- Is beleidsparticipatie voor, door en met ouderen voldoende ontwikkeld?
- Welke mogelijkheden en ontwikkelingen zijn er landelijk, regionaal en lokaal?
- Welke stimulansen zijn wenselijk om van ouderen aan de beleidstafel een succes te maken?

De kernboodschap van het advies is dat er meer aandacht nodig is voor het tijdig betrekken van ouderen bij beleid, hoe ingewikkeld dat soms ook kan zijn. Huidige betrokkenheid gaat veelal om beperkte advisering en niet om cocreatie en coproductie. De drie belangrijkste aanbevelingen uit het advies zijn:

- Maak beleidsparticipatie van ouderen een vast en verplicht onderdeel in beleidsprocessen (op lokaal, regionaal en landelijk niveau)
- Verrijk maatschappelijke organisaties zoals SER, RVS, SCP en RIL met een ouderenplatform
- Onderzoek effectiviteit van beleidsparticipatie: leer van wat werkt en van wat beter kan

Medezeggenschap van ouderen en andere inwoners is van grote waarde. Het is belangrijk dat we de stem van de mensen om wie het gaat een belangrijke plek heeft in beleid en uitvoering. Dit is op landelijk en lokaal niveau op verschillende manieren georganiseerd.

Op grond van de Wmo is iedere gemeente verplicht om inwoners te betrekken bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid. Veel gemeenten doen dit door middel van een adviesraad Sociaal Domein. Vanuit de visie eerstelijnszorg wordt gewerkt aan het opzetten van hechte wijkverbanden. Een van de taken van deze hechte wijkverbanden is overzicht houden over wat er in een wijk speelt zodat hier proactief op kan worden ingespeeld. Hierbij zal ook actief de verbinding gezocht worden met bewonersinitiatieven die actief zijn in de wijk om samen te werken. Daarnaast zet het ministerie van VWS in op een betere, meer gelijkwaardige betrokkenheid van mensen om wie het gaat bij onder andere regionale vraagstukken op het gebied van gezondheid, zorg en ondersteuning. Om dit mogelijk te maken ontwikkelt VWS, via een ZonMw-programma, een landelijk dekkend netwerk van regionale participatiehubs. Een regionale participatiehub is een aanspreekbaar netwerk van diverse regionale organisaties en mensen. Zij versterken de stem van degene om wie het gaat en verbinden leefwereld en de professionele wereld met elkaar ten behoeve van regionale vraagstukken op het gebied van gezondheid, zorg en ondersteuning. Dit doen ze met inachtneming van ieders rol en verantwoordelijkheid.

Binnen het ministerie van VWS hangt het van het onderwerp af hoe we betrokkenheid van doelgroep zelf bij landelijk beleid organiseren. Dit gebeurt bijvoorbeeld middels klankbordgroepen, panelonderzoek of cocreatiesessies. Ook zijn organisaties die de belangen van ouderen, cliënten en patiënten vertegenwoordigen betrokken landelijke akkoorden en programma's.

In het kader van de beleidsparticipatie van ouderen is in 2024 vanuit het WOZO-programma een subsidie versterkt aan Movisie. Het doel van het project is om gemeenten en andere belanghebbenden bewust te maken van het bestaande materiaal en de werkwijzen die beschikbaar zijn om de wensen, mogelijkheden en behoeften van ouderen in beeld te brengen. Door dit materiaal overzichtelijk te bundelen, wordt het voor gemeenten en organisaties eenvoudiger om ouderen structureel te betrekken bij beleid en aanbod.

Uit een eerste verkenning binnen het project blijkt dat er veel kennis en expertise beschikbaar is rond dit thema. Ook constateert Movisie dat vanuit gemeenten en uitvoeringsorganisaties brede belangstelling is voor kennis en handvaten om goed uitvoering te geven aan de beleidsparticipatie van ouderen. Het streven is om begin volgend jaar te komen tot een praktisch en toegankelijk overzicht voor gemeenten en andere betrokken partijen.

Ik blijf vanuit mijn rol scherp zijn op de betrokkenheid van cliënten, inwoners en ouderen in landelijke beleidsontwikkeling en sta open voor ideeën hoe dit nog effectiever vorm te geven.